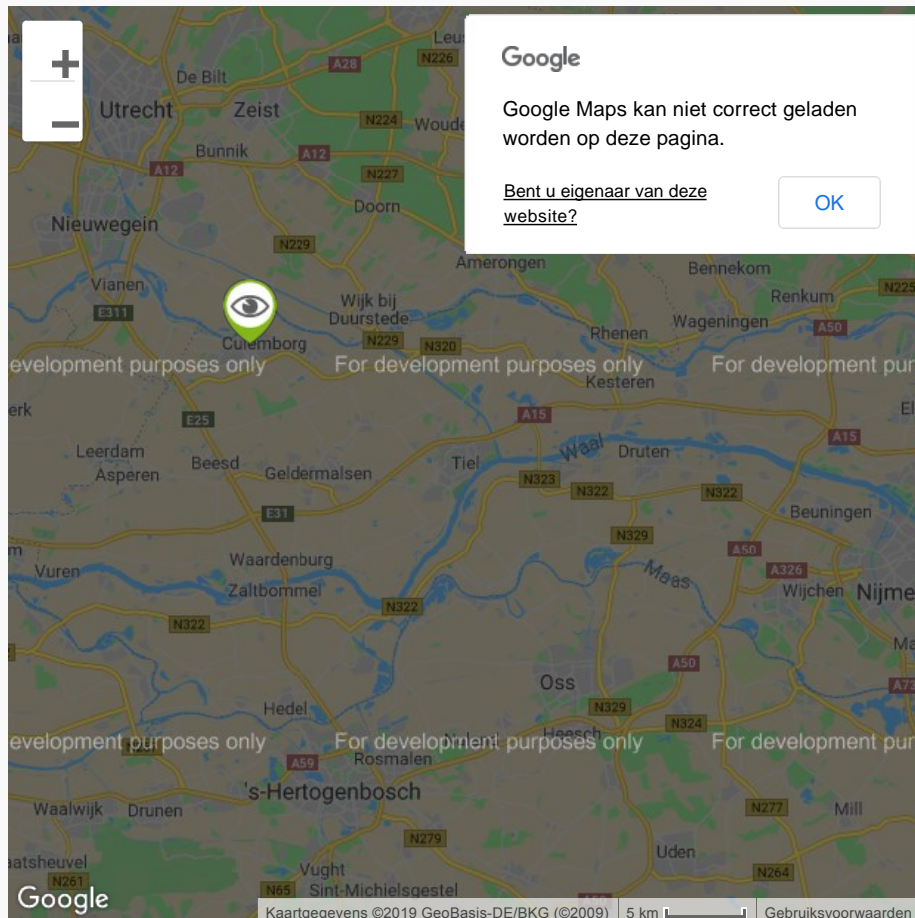

BINNENPOORT

Binnenpoort 1
4101 CH Culemborg

De 'Binnenpoort' dateert in eerste opzet uit de 14e eeuw. Nadat de stad in 1318 stadsrechten had gekregen begon men onmiddellijk met de ommuring van de oude binnenstad. Er verrezen muurtorens en in eerste instantie vier stadspoorten, waaronder de Binnenpoort aan de zuidzijde, waar destijds de buurtschap Lanxmeer lag. Het is de enig overgebleven stadspoort van de in totaal zeven stadspoorten die Culemborg ooit heeft gehad. De poort heeft vier verdiepingen, die met elkaar zijn verbonden door een smalle wenteltrap.

Van het oorspronkelijke poortgebouw uit de 14de eeuw is alleen de massieve onderbouw tot aan de waterlijst overgebleven. Een bakstenen koepelgewelf met een achzijdige opening dekt de poortdoorgang. In de dikte van de zuidelijke gevel zit nog de sparing voor het valhek. Aan de buitenkant bevindt zich daarboven een drieledige mezekouw ofwel machicouli, van waaruit men belagers kon trakteren op kokend water of ander ongerief. In 1557 werd de middeleeuwse poort in opdracht van graaf Floris I van Pallandt met een verdieping verhoogd en voorzien van een omgang en 'doorluchtige spits'. Deze verdieping heeft aan alle vier de zijden drie geprofileerde en rondbogig gesloten spaarnissen. Een jaarsteen boven de waterlijst herinnert aan deze ingreep. In de achzijdige lantaarn met uivormige bekroning hangt een klok die door Wilhelmus van Wou in 1509 is gegoten. De tekst op de klok luidt: 'Salvator is min name, min ghelut is voor gode bequame. Den levenden roepe ick, den doden overlude ick. Wilhelmus de Wou'. In 1617 werd aan de zuidzijde een voorpoort opgetrokken. Dat gebeurde in de voor die tijd gebruikelijke renaissancestijl. Een ets van Cornelis Pronk uit circa 1730 toont de poort tussen twee pilasters en bekroond door een timpaan met wapenschild. Aan beide zijden van het timpaan een staande leeuw. Het geheel wordt ter weerszijde geflankeerd door een rank cilindervormig hoektorentje met opvallend uivormig spitsje. In de loop van de 19de eeuw is de voorpoort gesloopt. Het enige wat nog aan haar bestaan herinnert is een met mergelbanden doorspekte pilaster, die zich bevindt op de hoek van het woonhuis Binnenpoort 6 aan de tussengracht. De Binnenpoort is lange tijd

gebruikt als gevangenis. Het Elisabeth Weeshuis museum bewaart nog de houten gevangensok, waarin gevangenen met hun benen werden vastgezet. Tijdens een restauratie in de jaren 1940 werd in de noordgevel een nis gevonden, waarin een beeld is geplaatst van de Heilige Barbara, van de hand van beeldhouwer Mari Andriessen.